9. Taler Bibelen klart om homofilt samliv?

Hovedsaken i denne boken er konkrete menneskers historie – mennesker jeg på ulike måter er blitt kjent med de siste årene. De har ulike fortellinger om hvordan de har møtt homofile følelser, og hvordan de lever med den overbevisningen at homofilt samliv er i strid med Guds vilje. Noen forteller at seksualiteten har endret seg, og et par lever i dag i heterofile ekteskap. Jeg synes disse stemmene er viktige å lytte til. Men de siste års homofilidebatt har i stor grad manglet innspill fra disse kristne. Håpet er at denne boken kan bidra til en bredere refleksjon.

Alt er imidlertid ikke sagt med de sterke historiene her. Dessuten finnes det andre historier – av mennesker som ønsker å være kristne og mener deres erfaringer tilsier at det er greit både å bekjenne troen og leve i et homofilt parforhold.

Derfor er det viktig at vi bygger vårt ståsted på mer enn menneskelige erfaringer – som i mange spørsmål er sterkt varierende. Det avgjørende må være hva Bibelen sier. Det mener både jeg og de som har fortalt sine historier i denne boken. Disse syv lever som de lever, og tenker som de tenker, fordi de vil følge det Bibelen sier.

Men også noen av dem som er uenige med meg om homofilt samliv, mener at de følger Skriftens ord. Desto viktigere er det å se nærmere på hva Bibelen sier om homoseksualitet – og beslektede temaer som forelskelse, ekteskap, samliv og sex.

Mye har vært skrevet om homofilispørsmålet. Det er kommet

bispeuttalelser og lærenemnduttalelser om temaet. Menighetsfakultetet kom i 1993 med en grundig bibelsk gjennomgang av hvordan bibeltekstene bør forstås og tolkes. Den anbefaler jeg gjerne. Mitt mål her er ikke å gjennomgå temaet i sin fulle bredde, men å trekke frem de aktuelle tekstene og drøfte argumenter som ofte brukes i dagens debatt.

Ulike holdninger

Den kjente forfatteren Mark Twain skal ha sagt at han ikke helt forsto alle dem som var så opptatt av det de ikke forsto i Bibelen. Selv hadde han langt større problemer med det han faktisk forsto.

Jeg opplever utsagnet meget relevant for vår holdning til homofilt samliv. De aller fleste kristne kan enes om at Bibelen avviser homofilt samliv. Likevel fortsetter debatten. Det skyldes en mer grunnleggende uenighet om Bibelens autoritet og betydning for dette spørsmålet.

Turid Karlsen Seim, nestleder i Den norske kirkes lærenemnd da spørsmålet om homofilt samliv ble drøftet fram mot 2006, uttalte i den forbindelse at hun ikke forandret mening på homofilt samliv fordi hun begynte å tolke Bibelen annerledes, men fordi hun møtte homofile mennesker.

I mine ører lyder dette som nedvurdering av Bibelens autoritet. Det betyr også at det blir for enkelt å hevde at kristnes uenighet om homofilt samliv bare dreier seg om bibeltolkning. Minst like avgjørende er det *hvilken holdning vi har til Bibelen* når vi begynner å tolke den.

Mange mener at siste ord ikke er sagt om Bibelens syn på homofili – selv om vi konstaterer at Paulus sier et tydelig nei til det å leve ut sin seksualitet i et homofilt parforhold. Kjetil Hafstad,

teologiprofessor og medlem av Lærenemnda, mener for eksempel at «lite tyder på at apostlene konkret ble utfordret til å vurdere om homofile kunne inkluderes i det troende fellesskap, og at de derfor bare gjentar tradisjonell holdning på dette område» (fra utredningen *Homofile i kirken* i 1995). Hafstad drøfter altså ikke hvordan Paulus og apostlene skal leses og forstås. Uenigheten handler om *autoriteten* i disse ordene. Hafstad har rett og slett problemer med å akseptere det apostlene sier som et budskap fra *Gud*.

Jeg mener det er svært problematisk å forholde seg til Bibelen på en slik måte. Den er også ganske ny i kirkens historie. I luthersk sammenheng har det vært en sentral tanke at Bibelen skal ha det avgjørende ord. Slik blir det ikke hvis vi tenker at vi kan korrigere Bibelens veiledning.

Tor B. Jørgensen har argumentert for at kirken bør si ja til homofilt samliv fordi vi i dag vet mer, og må tenke annerledes, om homofili enn tidligere. Han mener dessuten at fortellingen i Apostlenes gjerninger 15, om apostelmøtet i Jerusalem, kan si oss noe om hvordan vi kan leve med ulike syn i dette spørsmålet. Møtet i Jerusalem handlet om hvorvidt hedningekristne var forpliktet til å leve etter jødiske renhetsforskrifter, og Jørgensen mener resultatet av uenigheten ble et kompromiss, og at de kristne levde med to ulike «praksiser».

Det er mange i dag som mener at homofilispørsmålet først og fremst bør dreie seg om hvordan kristne skal kunne *leve sammen* selv om de er uenige på dette området. Men det opplever jeg som en avsporing, ikke minst fordi blant andre Jørgensen mener at et ja til homofilt samliv er et ja til menneskeverdet. Så hvordan kan han da leve med at kristne, etter hans mening, sier et nei til homofiles *menneskeverd*?

Når det gjelder forståelsen av Apostlenes gjerninger 15, finnes avgjørende innvendinger mot Jørgensens forståelse. «Kompromisset» som Jakob presenterte, handlet om at han påviste hvordan en ny praksis stemte med *Bibelen*. Dermed ble de første kristne faktisk enige om hvordan de hedningekristne skulle forholde seg til jødiske forskrifter. Etter møtet var uenigheten altså borte. Årsaken var oppdagelsen av *det Bibelen sa* om at hedningefolkene i Messiastiden skulle innlemmes i gudsfolket. Det var altså ikke slik at det var enighet blant de første kristne om at Bibelen kunne settes til sides.

Er Jesus og Paulus på kollisjonskurs?

Hvordan vi forstår og vektlegger konkrete bibeltekster i debatten om homoseksualitet, er i stor grad avhengig av hvordan vi ser på Bibelen som helhet. Tror vi at det finnes *motsetninger i Bibelen* når det gjelder budskap, holdninger og veiledning? Eller tenker vi at Bibelen taler med én stemme også i etiske spørsmål knyttet til seksualitet og samliv?

Mange mener Bibelen er selvmotsigende. Tunsberg-biskop Laila Riksaasen Dahl har forklart sitt ja til homofilt samliv slik: «Jesus Kristus er Skriftens sentrum; alt i Skriften må prøves på ham. Da jeg fulgte denne gode regel, ble jeg slått av at kirkens klassiske holdning til homofili ikke stemte med det mønster Jesus viste i møte med mennesker.» (Fra uttalelsen *Derfor endret jeg syn på homofilt samliv*, www.kirken.no, 20. januar 2006.)

Argumentet hennes er altså en påstått kontrast mellom *Jesu måte å møte mennesker på* og *konkrete bibelord fra Paulus*. Riksaasen Dahl mener at hun må velge mellom Jesus og Paulus. Og da velger hun å følge Jesu eksempel.

Er dette rett, opphever Jesu eksempel det Paulus faktisk skriver. Men etter min mening er det problematisk å argumentere slik. Det minner sterkt om en tendens i den liberalteologiske tid. Man ville

holde seg til «Jesu enkle lære», som skilte seg fra den «dogmatiske» Paulus.

Det finnes riktignok mange eksempler på at kristne har drøftet hvordan utsagn fra Paulus harmonerer med Jesu utsagn og handlinger. Men opp gjennom historien er det svært få – om noen – som har ment å se en uløselig konflikt mellom Paulus-ord og det Jesus gjorde, og at vi derfor må velge Jesus.

Selvfølgelig skal vi legge stor vekt på hvordan Jesus møtte mennesker. Det må alle ta på alvor. Problemet her er at det ikke finnes tekster om Jesu møte med homofile. Derfor fremstår den konflikten som Laila Riksaasen Dahl ser mellom Jesus og Paulus, ikke som reell. Biskopen synes å konstruere et Jesus-bilde som passer med hennes eget ståsted:

- Først bestemmer hun seg for at det mest sentrale i Bibelen er Jesu mildhet i møte med undertrykte og fattige.
- Så slår hun fast at disse gruppene har mye til felles med homofile.
- Dermed blir konklusjonen at Jesus ville ha møtt homofile i parforhold med full aksept.

Men det finnes ingen bibeltekster som gir dette bildet. Det står ingenting i evangeliene om at Jesus opphevet Guds bud, heller ikke når han møtte mennesker i en vanskelig situasjon. Tvert imot fastholdt han idealene, samtidig som han viste mennesker omsorg og omtanke.

Riksaasen Dahl medgir at Bibelen er tydelig i synet på både homofilt samliv og ekteskapet generelt. Men hun tar avstand fra noe av dette – siden budskapet skyldes «den tids patriarkalske og kjønnshierarkiske tankegang og forståelse av seksualitet». Med åpne øyne ønsker hun altså å *korrigere* Bibelen fordi veiledningen

der bygger på en tankegang dagens mennesker angivelig ikke kan støtte.

En slik holdning kan fort få betydelige ringvirkninger. Kan vi for eksempel mene at Bibelens tale om *Jesu offerdød* er preget av en tankegang som hører fortiden til?

Mitt utgangspunkt er derimot at Bibelen *ikke* er preget av indre motsetninger, men at tekstene *utfyller* hverandre. Skulle jeg ha ment det motsatte, ville jeg ha åpnet for en tilfeldig bruk av ulike bibeltekster. Dermed kunne tekstene – på en usunn måte – bli spilt ut mot hverandre.

Men også jeg har problemer med flere ting i Bibelen. Det jeg finner vanskeligst å bøye meg for, handler om helvetet eller fortapelsen. I Bibelen er det Jesus som oftest taler om at mennesker kan gå fortapt, og kan bli stående utenfor den nye himmel og den nye jord (se f.eks. Matt 25; Joh 5,24–29). Da kan jeg ikke annet enn å tro akkurat dette – selv om jeg synes det er vanskelig.

Hva sier så Bibelen om homofilt samliv? Kan vi være helt sikre på at Skriften også avviser *forpliktende* homofile forhold? Hvilke bibeltekster er relevante her, og hvordan skal de forstås?

Moselovens sterke ord

I Det gamle testamente (GT) er det mange tekster som ikke gjelder dagens kristne. Det er ingen dramatisk påstand, for det har kristne ment til alle tider. Selv om vi betrakter GT som en del av Guds hellige ord, er det avgjørende her at vi nå – i og med Jesus – lever *i en ny pakt*. Dette går klart frem i mange tekster, ikke minst Hebreerbrevet understreker at Jesus kom med en ny pakt som erstatter den gamle (Heb 8,6–13).

Jesus Kristus oppfylte GTs løfter. Dermed er det også mye i

GT som er opphevet og ikke gjelder for kristne. Selv sa Jesus at hans rike ikke var av denne verden (Joh 18,36). Det innebærer for eksempel at GTs regler om straff ved forbrytelser bare gjaldt frem til Jesus kom. I Bergprekenen ser vi at Jesus går gjennom de ti bud og forteller oss hvordan disse skal forstås (Matt 5). Dette har stor betydning for hvordan kristne i dag forholder seg til budene. Vi ser også at Jesus flere ganger korrigerte fariseernes forhold til sabbaten (Matt 12,1–12; Luk 14,1–4). Det går også klart frem av Det nye testamente (NT) at en rekke forordninger i GT bare gjaldt det gamle Israel. I Hebreerbrevet sies dette svært tydelig: «Akkurat som reglene om mat og drikke og om alle slags renselser er dette bare ytre forskrifter. De skulle gjelde fram til tiden da den rette ordningen ble innført.» (Heb 9,10)

Dette får avgjørende betydning for hvordan vi bruker tekster fra GT i etisk argumentasjon. En henvisning til GT er ikke tilstrekkelig. Tvert imot er kristne enige om at vi må lese GT i lys av NT. Bare GT-ord som blir bekreftet i NT, kan vi være sikre på gjelder kristne i dag.

Samtidig bygger NT i stor grad på GT. Når det gjelder for eksempel sex, samliv og ekteskap, står skapelsesberetningen i en særstilling. Utgangspunktet for Jesu undervisning om ekteskapet (blant annet i Matt 19,1–12) er *Guds skapelse av mann og kvinne* og *Guds innstiftelse av ekteskapet*, slik det fortelles i 1. Mosebok 1 og 2. Siden det her går så tydelig frem at det heterofile ekteskapet var Guds plan, må denne teksten også ha relevans for spørsmålet om homofilt samliv.

GT har også tekster som taler spesifikt om homofilt samliv. To tekster i 3. Mosebok er velkjente:

- «Du skal ikke ligge med en mann slik som en ligger med en kvinne. Det er en styggedom.» (18,22)

- «Når en mann ligger hos en annen mann, som en ligger hos en kvinne, da har de begge gjort en motbydelig gjerning. De skal dø. Deres blod være over dem!» (20,13)

Mange vil mene at disse tekstene ikke gjelder for kristne. Begrunnelsen er at tekstene foreskriver dødsstraff for homoseksuelle handlinger.

Igjen må vi påpeke at GT har en rekke straffebestemmelser som ingen kristne finner bindende i dag. Disse påbudene gjaldt uansett bare for det gamle Israel – og frem til Jesus kom. Det samme er selvsagt tilfellet med dødsstraff for utroskap (for eksempel 3 Mos 20,10).

Men selv om vi avviser dødsstraff for utroskap og homoseksuelle handlinger, kan vi ikke se bort fra at handlingene som fordømmes i 3. Mosebok, faktisk dømmes som *etisk forkastelige*. Da Jesus møtte en kvinne som var grepet i hor, avviste han at hun skulle steines, men han fastholdt at hun hadde handlet galt og sa: «Gå bort, og synd ikke mer!» (Joh 8,11)

Sammenhengen de står i, blir ofte også brukt mot homofilitekstene i 3. Mosebok. De kan ikke tillegges særlig vekt siden de står sammen med forbud mot at prester klipper håret, at vingårdsmenn plukker opp nedfallsfrukt, og at menstruerende kvinner har samleie, heter det. Ingen kristne vil jo mene at disse *andre* forbudene gjelder, så hvorfor skal vi da bøye oss for GTs forbud mot homofilt samliv?

Det er som sagt viktig at NT bekrefter GTs tekster. En del av det som står i GT, kanskje særlig i den såkalte hellighetsloven i 3. Mosebok 17–26, må anses som kultiske bud for en bestemt tid og en bestemt sammenheng. Derfor blir de ikke videreført i NT. Jesu død og oppstandelse opphever nemlig den gammeltestamentlige kultus med dens ofringer og renhetsforskrifter.

Dermed er det ikke sagt at tekstene om homoseksualitet faller i denne kategorien. Tekstene som forbyr sex under menstruasjon, for eksempel, er tvert imot ganske annerledes enn tekstene som forbyr likekjønnet sex, sex med dyr og utroskap. Avvisningen av homoseksuelle handlinger er mer absolutte og kan vanskelig forstås som *renhetsforskrifter i forbindelse med gudsdyrkelse* – slik forbudet mot sex under menstruasjonen fremstår som.

Sodoma

I tillegg til de nevnte versene i 3. Mosebok har det vært svært vanlig å mene at fortellingen om Sodoma og Gomorra i stor grad handler om homoseksuelle handlinger. Det ligger bak begrepet *sodomi*, som tidligere var et synonym for sex mellom to menn.

I 1. Mosebok 19 fortelles det om to engler som er på besøk hos Lot i Sodoma. Da kommer flere av byens menn til Lots hus og krever: «Hvor er de menn som kom til deg i natt? Før dem ut til oss så vi kan ha omgang med dem.» Lot nekter å utlevere gjestene, men tilbyr mennene sine egne døtre som erstatning.

Lots forslag kan virke temmelig provoserende for oss i dag. Kunne det virkelig være så mye «verre» at menn ble utsatt for et homoseksuelt overgrep enn at kvinner ble voldtatt?

Her må i hvert fall tre ting påpekes:

- Uansett hvor provoserende teksten oppfattes, forteller den i klartekst at homoseksuelle handlinger ble betraktet som forkastelige. Det må vi ta på alvor.
- Lots reaksjon sier kanskje noe om at i det gamle Israel var ingenting mer forkastelig enn ikke å beskytte sine gjester.
- Lot kan ha tenkt at mennene bare ville forgripe seg på *menn*, og at døtrene hans dermed ikke var noe reelt alternativ for overgriperne.

Vi har nå nevnt de tre mest kjente GT-tekstene om homoseksualitet. En annen tekst, som ligner på beretningen om Sodoma og Gomorra, står i Dommerne 22, men den inneholder ikke nye momenter.

For øvrig er det en rekke andre GT-tekster som sier hva som er Guds vilje for seksualitet, samliv og ekteskap, og som er viktige når Bibelen skal ses i sin helhet. Dette kommer vi tilbake til.

I argumentasjonen for homofilt samliv brukes av og til historien om David og Jonatan: «Jonatan gjorde en pakt med David, fordi han hadde ham kjær som sitt eget liv,» står det i 1. Samuel 19,3. I både bøker og artikler blir det av og til hevdet at Bibelen her skildrer et homofilt forhold.

Men det er svært lite som tilsier at forholdet mellom David og Jonatan var seksuelt. For det første var begge gift. David hadde mange barn, og fortellingen om Batseba viser at han hadde et sterkt heterofilt begjær. For det andre rimer det ikke å hevde at det først er bibellesere i vår tid som oppdager at det er tale om et homofilt forhold. Det må jo bety at tekstene egentlig er veldig uklare. For det tredje er det urimelig å tenke at den som skrev om David og Jonatan – en forfatter som må ha visst at GT konsekvent avviser homoseksuelle handlinger – faktisk ønsket å snike inn en sympatisk fortelling om et homofilt forhold.

Det er noe tragisk ved påstanden om at forholdet mellom David og Jonatan var seksuelt. Konsekvensen av slike påstander er at gode og sterke vennskap mellom menn blir mistenkeliggjort, kanskje også seksualisert. Forholdet mellom David og Jonatan var unikt. Det bør vi kunne fastholde – uten at tenker at et nært vennskap må føre til noe seksuelt.

Er Jesus taus?

Ofte hevdes det at Jesus var taus om homofili og homofilt samliv. Det er imidlertid ikke helt korrekt. Jesus uttaler seg klart om rammene for seksuallivet. Han sier klart ifra at seksuallivets plass er ekteskapet mellom mann og kvinne (Matt 19,1–12).

På den bakgrunn er det svært ulogisk å hevde at Jesus kan ha vært positiv til homofilt samliv. Jesus var en del av en jødisk kultur som var vel kjent med de sterke GT-forbudene mot homofile handlinger. Hvis Jesus faktisk ønsket å korrigere GT på dette området, måtte han jo ha sagt et høyt og tydelig ja til homofilt samliv. Det kunne han gjort i sin gjennomgang av budene i Matteus 5 – der Jesus med den gjentatte innledningen, «Dere har hørt det er sagt», korrigerer jødenes forståelse av loven. Men Jesus gjorde ikke dette. Det blir derfor rett og slett uforsvarlig å hevde at vi kan si ja til homofilt samliv når vi altså ser at Jesus *bekrefter* GTs undervisning om seksualitet og ekteskap.

Det er også et spørsmål om Jesus faktisk sier noe spesifikt om homofilt samliv i Matteus 19,12 (Bibelselskapets oversettelse): «For noen er evnukker fordi de er kommet slik fra mors liv, andre fordi mennesker har gjort dem til evnukker, men det er også noen som har gitt avkall på kjønnsliv for himmelrikets skyld. La den som kan, ta dette til seg.»

Betegnelsen *evnukk* blir for øvrig oversatt med *gjelding* hos Norsk Bibel. Uansett dreier det seg om mennesker som ikke kan eller vil leve i et ekteskap. Jesus sier at det finnes tre grupper evnukker:

- Noen er «født slik».
- Noen er blitt gjort slik av andre.
- Og noen har selv gitt avkall på et kjønnsliv.

Det har vært en viss debatt om hva Jesus konkret tenker på med den siste gruppen, de som selv har gjort seg til evnukker. Det er ikke noe som tyder på at dette handler om mennesker som har valgt å kastrere seg selv, for det er skarpt avvist i GT (5 Mos. 23,2; 3 Mos 21,20; 22,24). Derfor er det mest naturlig å tenke, slik teksten også er oversatt, at dette handler om mennesker som frivillig velger å gi avkall på seksuelt samliv.

Ut ifra Matteus 19,12 ser vi at Jesus forutsetter at enkelte mennesker ikke inngår ekteskap, og at årsakene kan være ulike. Det som dermed blir helt klart, er at Jesus bare ser for seg to muligheter for mennesker: det monogame ekteskapet og livet i enslig stand. Slik har da også kristne tenkt om dette til alle tider.

Paulus og «ekte» homofili

I brevene fra Paulus finnes det tre tekster som først og fremst handler om homofili.

Den første finner vi i Romerbrevet: «Derfor overgav Gud dem til skammelige lidenskaper. Deres kvinner byttet om det naturlige samliv med et som er mot naturen. På samme vis forlot også mennene den naturlige omgang med kvinnen og brant i sitt begjær etter hverandre. Menn drev skammelig utukt med menn, og fikk på sin egen kropp den straff de fortjente for sin forvillelse.» (Rom 1,26–27)

Det er ingen tvil om at denne teksten taler om homoseksuelle handlinger. Den forteller oss også at sex mellom to kvinner er like problematisk som sex mellom to menn.

Likevel er det en del som protesterer mot at denne teksten kan brukes av dagens kristne til å si nei til homofilt samliv. Paulus kan umulig sikte til «*ekte* homofili» siden han skriver at «mennene

forlot den *naturlige* omgang med kvinnen», sies det. Tanken her er at Paulus bare rammer *heterofile* som ønsket homofil sex, og at han ikke sier noe et *forpliktende* homofilt samliv.

Men denne argumentasjonen holder ikke. Tekstavsnittet handler nemlig ikke om sosiologi – om endringer som skjer med enkeltmennesker. Paulus skriver om skapelsesteologi og om menneskeheten generelt. Det handler (fra vers 18) om at synden kom inn i verden, og så begynner mennesket begynte å dyrke det skapte framfor Skaperen (vers 23–25). Deretter vil Paulus vise at synden også får betydning for menneskets seksualitet. Teksten handler altså helt generelt om homoseksuelle handlinger. Perspektivet er ikke individuelt, noe som underbygges av at Paulus bruker bestemt artikkel – såkalt *generisk artikkelbruk* – om mennene og kvinnene (vers 26–27). Det er menneskearten som er i fokus, ikke enkeltindivider. For Paulus er hovedpoenget at hele menneskeheten har gjort opprør mot Guds skapervilje – og alle står derfor skyldige for Gud.

Det er også blitt påvist at Paulus' språkbruk i dette avsnittet ligner på det som står i 1. Mosebok 1,27. Paulus bruker blant annet ikke de vanlige ordene for *kvinner* og *menn,* men gjør som skapelsesberetningen og skriver om *de av hunnkjønn* og *de av hannkjønn*. Når han skriver om skammelig utukt, peker språket mot 3. Moseboks avvisning av homofile handlinger. Paulus fastholder altså det GT lærer om en slik levemåte.

Det blir ofte hevdet at Paulus neppe kjente til den form for gjensidig homofil kjærlighet som vi møter i dag. Tidligere biskop Sigurd Osberg har for eksempel uttalt: «Homofili som en identitet på samme måte som heterofili (...) er ikke i synsfeltet for Bibelens forfattere.» (Aftenposten 14. mars 1999)

Men dette stemmer ikke. De seneste årene er det – med stor tyngde – blitt påvist at den greske verden på Paulus' tid var vel kjent med gjensidige homofile forhold. Å hevde at Paulus var ukjent

med dette, er det derfor ikke grunnlag for. Han hadde en god hellenistisk utdannelse, og brevene hans til menigheten i Korint forteller om en mann som kjente storbylivets mange fasetter.

Et annet argument for at Romerne 1,26–27 er irrelevant for dagens kristne, er at teksten skildrer hedenskap. Dermed skal den ikke treffe de homofile som er kristne, som er vokst opp med kristen tro og *ikke har valgt bort Gud* for å leve et forkastelig og umoralsk liv.

Men en slik tolkning er en misforståelse av hovedpoenget i Paulus' argumentasjon. Her skildrer han en rekke følger av syndefallet. Versene handler generelt om hva som blir konsekvensen av synden. Da nevner Paulus en rekke eksempler på «ugudelighet og urettferdighet» (vers 18). Ett eksempel er homofile handlinger, men Paulus nevner òg mindre kontroversielle synder som griskhet, misunnelse, strid og mordlyst (vers 29). Det er ganske problematisk å hevde at av alt det Paulus skildrer som synd i disse versene, skal vi i dag hevde at det *ene* eksemplet – altså homofile handlinger – *ikke* gjelder.

Denne teksten må imidlertid ikke brukes til å sette en strek over et viktig skille: Det er en avgjørende forskjell mellom hva mennesker *føler*, og hvordan de *lever*. Paulus avviser riktignok «homofile lidenskaper», og derfor kan vi ikke si at homofile følelser er uproblematiske. Men det gjelder *alle* følelser som er i strid med Guds vilje. Også heterofile følelser som rettes mot en annen enn ektefellen, blir fordømt i Bibelen. Så når det kommer til følelsene våre, er vi alle å regne som seksuelle syndere. Ingen av oss er rene.

Samtidig er det avgjørende hvordan vi *håndterer* følelsene. Derfor er det viktig å skille mellom homofilt *samliv* og homofile *følelser*.

I Romerne 1,32 skriver Paulus «at de som gjør slikt, fortjener døden». Dermed mener Paulus at homofile fortjener å dø, hevder Arnfinn Nordbø i sin bok *Betre død enn homofil?* (Samlaget 2009).

Men da bruker han bibelteksten feil. Oppsummeringen fra Paulus sier at absolutt *alle* mennesker, hele menneskeheten, fortjener døden. Det gjelder nemlig de som «er fulle av all slags urett, umoral, griskhet, ondskap, fulle av misunnelse, mordlyst og strid, svik og falskhet» (Rom 1,29).

I Bibelen er det en sannhet at *syndens lønn er døden* (Rom 6,23). Derfor trenger alle mennesker nåde og frelse.

Å hevde at Paulus slår et slag for at homofile fortjener dødsstraff, er – når man leser hele teksten – å øve vold på det som faktisk står der.

Omdiskuterte greske ord

Også to andre tekster i Paulus' brev handler om homofilt samliv. Begge omtales ofte som *lastekataloger*.

I 1. Korinterbrev 6,10–11 heter det: «Eller vet dere ikke at de som gjør urett, ikke skal arve Guds rike? Far ikke vill! Verken horkarer eller avgudsdyrkere eller ekteskapsbrytere eller de som lar seg bruke til unaturlig utukt, eller menn som øver utukt med menn, eller tyver eller pengegriske eller drankere eller baktalere eller røvere skal arve Guds rike.»

Den andre teksten er Timoteus 1,9–10: «En må vite dette at loven ikke er gitt for den rettferdige, men for lovløse og ulydige, ugudelige og syndere, vanhellige og urene, fadermordere og modermordere, drapsmenn, horkarer, menn som ligger med menn, menneskerøvere, løgnere, menedere, og hva det ellers kan være som strider mot den sunne lære.»

Mye av debatten om disse to tekstene har handlet om de greske ordene som benyttes for å beskrive homoseksuell atferd. I 1. Korinterbrev 6 brukes *malakos*, og i begge tekstene står det *arsenokoitês*.

Enkelte har gjort et poeng av at *malakos* og *arsenokoitês* er ganske sjeldne ord, noe som bare er delvis riktig. Det er også blitt hevdet at de ikke rammer homofilt samliv generelt, men for eksempel betegner tempelprostitusjon eller sex mellom voksne menn og yngre gutter. Bjørn Helge Sandvei er godt kjent med debatten om disse greske ordene, og sier i kapittel 5 mye om hvordan disse ordene forstås.

Innenfor bibelforskningen er det ganske stor enighet om at det er et blindspor å tolke Paulus dit hen at han bare avviste enkelte former for homoseksuell adferd. Ordet *arsenokoitês* handler om homoseksuelle handlinger *generelt*, og det finnes ikke gode argumenter for å hevde at Paulus bare ville ramme spesifikke former for sex mellom menn. Dette blir også styrket av at ordbruken peker tilbake til GT. Det er 3. Moseboks forbud mot homoseksuelle handlinger – og Guds plan for seksualiteten, slik planen kommer til uttrykk i 1. Mosebok 1,27 – som Paulus vil peke på og videreføre.

Når det gjelder 1. Timoteus 1,9–10, er det viktig at teksten er en slags konkretisering av de ti bud:

- Først skriver Paulus om forholdet til Gud – det samme som de tre første budene handler om. De som bryter disse budene, er «lovløse og ulydige, ugudelige og syndere, vanhellige og urene», fremholder apostelen.
- Så viser han – med uttrykkene «fadermordere og modermordere, drapsmenn» – til det fjerde og femte bud.
- Avvisningen av «horkarer, menn som ligger med menn» er så en konkretisering av det sjette bud.

Paulus nevner altså både homofilt samliv og heterofile seksuelle synder, altså hor, i sin gjennomgang. For apostelen betyr det sjette bud med andre ord en avvisning også av homofilt samliv.

Halvor Moxnes, NT-professor på Universitetet i Oslo, mener at disse tekstene ikke er relevante i dag, for disse lastekatalogene fremstår angivelig som «jødiske stereotyper». Det skal bety at Paulus' tale «fungerer bare som moralsk fordømmelse, og ikke som moralsk veiledning. De har derfor en helt annen form og funksjon enn evangelienes beskrivelse av Jesu møte med mennesker,» skriver Moxnes i utredningen *Homofile i kirken.*

En slik argumentasjon er problematisk fordi det ser ut til at Moxnes ikke forholder seg til Paulus som en apostel *med autoritet fra Gud.* Isteden blir Paulus' ord, i hvert fall disse ordene, betraktet som irrelevante. Apostelen blir bare et ekko av en kultur vi kan avvise – og han er angivelig på kollisjonskurs med Jesus.

Etter min mening handler dermed ikke debatten lenger om hva Paulus mente. Isteden vil Moxnes – og mange med ham – sette spørsmålstegn ved om kristne i dag trenger å mene det samme som Paulus. Dermed blir Bibelens autoritet svekket på grunnleggende vis.

Til mann og kvinne

Det finnes altså flere bibeltekster, både i GT og hos Paulus, som entydig avviser homofilt samliv. Det er også viktig å merke seg at både Jesus og Paulus bygger på GTs forståelse av skapelsen av mann og kvinne og innstiftelsen av ekteskapet i 1. Mos 1–2. Men i tillegg må vi vektlegge hva Bibelen sier generelt om *seksualitetens funksjon og plass*, og hva Bibelen sier om *ekteskapet.*

Når Jesus underviser om seksualitet, tar han utgangspunkt i skapelsesberetningen og siterer fra denne. Vi har allerede sett på det Matteus 19 sier om *evnukker*, men kapitlet rommer langt mer enn det om sex, samliv og ekteskap. De første ti versene handler

om ekteskap og skilsmisse. Jesus slår fast at ekteskapet er livslangt, at skilsmisse er i strid med Guds vilje – og det gjør han ved å knytte an til skapelsesberetningen i 1. Mosebok: «Han svarte og sa: Har dere ikke lest at han som skapte dem, fra begynnelsen skapte dem til mann og kvinne, og sa: Derfor skal mannen forlate far og mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett kjød? Så er de ikke lenger to, men ett kjød. Derfor, det som Gud har sammenføyd, det skal et menneske ikke skille.» (Matt 19,4–6)

Også andre tekster i NT om ekteskapet (Ef 5,31; 1 Kor 6,15–20) viser til skapelsesberetningen. Vi kan rett og slett ikke drøfte Bibelens syn på homofilt samliv uten å ta utgangspunkt i Guds skapelse av *mann og kvinne* – og alt det Bibelen ellers sier om *kjønnspolariteten*, altså det at *kjønnene utfyller hverandre.* Alle de tekstene vi møter i Bibelen om seksualitet, samliv og ekteskap, har det til felles at de forutsetter at rammen for det seksuelle samlivet er forholdet mellom én mann og én kvinne.

Når Bibelen skildrer skapelsen av Adam og Eva, er kjønnsforskjellene i fokus. Kvinnen skapes for å være en hjelper overfor mannen – som slett ikke betyr at kvinnen er mannens tjener, men at de to kjønnene er skapt til *gjensidighet.* De skal danne en familie og utfylle hverandre.

I homofiliuttalelsen fra Den norske kirkes lærenemnd i 2006 kaller teologiprofessor Kjetil Hafstad skapelsesberetningen «skapelsesfabelen», og protesterer mot at teksten sier noe om kjønnsdifferensiering: «De opphøyede poetiske og arkaiske utsagnene i 1. Mosebok 1 blir vridd og redusert med denne form for bruk,» skriver han.

Men med Hafstads argumentasjon tappes teksten for reelt innhold. Dessuten blir vel konsekvensen for ham at også Jesus bruker teksten feil når han utlegger den som en tekst om Guds plan med ekteskapet.

At skapelsesberetningen forteller om kjønnsdifferensiering og Guds plan med ekteskapet, betyr på den annen side *ikke* at Bibelen ser på *forplantning* som den eneste hensikten med seksualiteten. Blant annet Høysangen forteller oss at seksuallivet har en egenverdi. Og Paulus presiserer at det naturlige og normale er at et ektepar har sex sammen – noe som også bidrar til å hindre umoral og hor (1 Kor 7,1–6). Likevel kan vi ikke løsrive Bibelens ord om ekteskapet fra forplantningen. Et seksuelt samliv skaper barn, og nettopp muligheten for å skape nytt liv, er en viktig begrunnelse for Bibelens understrekning av at seksualiteten skal utfoldes i et samliv mellom mann og kvinne.

En rekke forkjempere for homofilt samliv legger vekt på at Gud ikke gjør forskjell på folk. Samtidig mener de at klassisk kristen etikk har ulike regler for heterofile og homofile. Alle må ha rett til å oppleve kjærlighet og samliv, og derfor blir det urettferdig at homofile ikke skal ha mulighet til å oppleve dyp kjærlighet og gifte seg, heter det.

På ett vis er argumentasjonen besnærende. Men den er ikke bibelsk. For Bibelens perspektiv er at seksualiteten er skapt til å fungere i et ekteskap mellom en mann og en kvinne. Det er dette som er Guds plan.

Dermed må vi alle forholde oss til en regel og en norm: Utenfor ekteskapet er alt seksuelt samliv å forstå som hor. Den utfordringen møter alle, uavhengig av seksuell orientering – uten at vi dermed skal underslå at homofile kan oppleve dette budet som ekstra utfordrende.

10. Balanse i homofilidebatten

Da homobevegelsen vokste frem i Norge etter andre verdenskrig, var det få talsmenn for homobevegelsen som hadde *ekteskap for homofile* som sitt endelige mål. Tvert imot mente nok mange, både homofile og heterofile, at en homofil livsstil innebar et opprør mot det tradisjonelle og begrensende heterofile livet. Homofil livsstil ble i stor grad fremstilt som løssluppen, eksperimenterende og preget av tilfeldig sex.

En av dem som slo et slag for en utagerende homofil livsstil, var Nils Johan Ringdal. I 1991 kom han med boken *Lystens død,* der han beskrev *gaykulturen* han selv var en del av. Han fortalte at også menn som levde i parforhold, reiste verden rundt på jakt etter andre partnere og formet særegne homofile miljøer. Men så kom aids, og dermed ble det mindre utagerende og promiskuøs homoseksualitet.

Den utagerende homofile livsstilen frem til aidsepidemien kan si noe om hvorfor kristne reagerte entydig negativt og ganske kraftig mot homofilt samliv. Den homofile agendaen ble oppfattet som svært provoserende – som et helhetlig angrep på klassiske kristne idealer som avholdenhet, monogami og trofasthet. I tillegg var det nok mange som ikke bare var opptatt av at det var «syndig» at to homofile levde sammen seksuelt, men også syntes det var «ekkelt», «perverst» og «unaturlig». Slike holdninger ble for øvrig ikke bare delt av kristne, men eksisterte i ulike miljøer i Norge for bare noen tiår siden.

I dag er situasjonen ganske annerledes. En rekke homofile har